

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“

в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, по специалност „Английски език“ (английски език за медицински цели) за нуждите на Учебен сектор „Западни и класически езици“ към Департамента по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт, МУ – Варна, обявен в „Държавен вестник“, бр. 96/ 01.12.2017 г.

Рецензент: Проф. д-р Виолета Горанова Тачева, д.ф. (Заповед 109 – 124 / 23.П.2018 г.)

Ръководител на катедра „Славянски езици и комуникации“ към Департамента по чужди езици, комуникации и спорт при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“, гр. Варна,
Вътрешен член на научното жури,
определено със Заповед № Р-109-108/31.01.2018 г.
на Ректора на Медицински университет – Варна

Конкурсът за „Доцент по английски език за медицински цели“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, е обявен в „Държавен вестник“ бр. 96 от 01. 12. 2017 г. за нуждите на Учебния сектор по западни и класически езици към Департамента по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт при Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“, гр. Варна. Като единствен кандидат в конкурса участва **Илина Цветанова Дойкова**, д.ф., старши преподавател в същия сектор. Представените документи за участие в конкурса са изготвени съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав на РБ и Правилника за неговото приложение, а също така и според Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна, от 2013 година.

1. Професионално развитие на кандидата

Старши преподавател **Илина Цветанова Дойкова** е родена на 22.02.1967 г. През 1992 придобива ОКС „магистър“ във Филологическия факултет на ВТУ “Св. св. Кирил и Методий” по специалност „Български и английски език“ с професионална квалификация: преподавател по английски и български език. Тя започва професионалната си кариера през 1994 г. като асистент по английски език за специални цели в Колежа по туризъм към Икономически университет - Варна, а от 2008 до 2011 г. преподава английски за специални цели във Висшето училище по приложни науки - гр. Хамбург, Германия. От 2011 до 2014 г. работи последователно по една академична година в Технически университет - Варна, като преподавател по английски език и във Висшето училище по мениджмънт - Варна, като академичен директор. През 2015 г спечелва конкурс за преподавател по български, а през 2016 – по английски език в Медицински университет – Варна.

Научната си компетентност д-р Дойкова развива чрез допълнителни курсове и специализации във Великобритания (1996 „Management Development Programme: A series of short courses for Executives, Managers and Educators“ и 1998 г. „Short Course Development and Consultancy Skills“ в Университета Оксфорд Брукс и „Consumer Behaviour and Quality in Hospitality Operations“ в Оксфорд), през 1999 г. в Гърция по английски език за специални цели и през 2014-2015 специализация „Проблеми на обучението по български език като чужд“ в Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

От 2009 г. до момента ст. преп. Дойкова е съставител на тестове, екзаминатор и лицензиран експерт по български и английски език към Европейски консорциум за сертифициране на постиженията по съвременни езици – ECL, гр. Печ, Унгария. Същевременно тя продължава обучението си и през 2016 г. придобива ОНС ”Доктор” по германски езици (Съвременен английски език) в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ с дисертационен труд на тема „Adjective Complementation with BE in English and its Bulgarian Translation Equivalents” / “Адективната комплементация с BE в английския език и българските ѝ преводни еквиваленти“.

2. Характеристика на научната и методическата дейност на кандидата

2.1. Общо описание на представените материали

Ст. преподавател Илина Дойкова, д.ф. участва в конкурса за „доцент“ с общо **35** публикации, от които **29** статии в пълен текст, **1** монография и **6** учебни помагала. От статиите в пълен текст **11** са в чуждестранни издания и сборници, а останалите **18** - в български. Кандидатката е единствен автор на **19** научни публикации, първи автор в **6** съвместни разработки, втори автор в 2 статии и трети - в 5 статии, и има **5** участия в авторски колективи. Резултатите от научните си изследвания Илина Дойкова е докладвала на **32** национални и международни научни форуми.

2.2. Основни научни, научно-приложни и преподавателски приноси

2.2.А. Научна и научно-приложна дейност

Публикациите на д-р Илина Дойкова обхващат 36 труда, в които основните ѝ научни интереси се фокусират в областта на приложната лингвистика, съпоставителното езикознание, научната комуникация по медицина, обучението по английски и български език за специални цели, корпусната лингвистика и превода от и на английски език.

◆ Приложна лингвистика

В това направление специално внимание заслужава хабилитационният труд на д-р Илина Дойкова. Монографията “Структурни и езикови особености на научната статия по медицина на английски език” (труд II.1) е с общ обем 200 страници, от които 168 страници основен текст, 19 страници приложения и 11 страници списък на използваните източници (25 на кирилица и 157 на латиница). Теоретичните постановки са илюстрирани с 149 броя таблици и схеми. Трудът е идентифициран с международен стандартен номер ISBN 978-619-221-111-0

и е публикуван на български език от издателство на Медицински университет - Варна през 2018 г. Форматът е съобразен с академичните стандарти – 4/35/50, тираж 200. В монографията са включени 8 приложения с допълнителни материали. Монографичният труд е детайлно рецензиран от двама рецензенти съобразно изискването на Правилника за развитието на академичния състав на МУ – Варна.

Внимателният прочит на монографичния труд установява, че той е резултат на траен и задълбочен интерес към теоретико-прагматичните аспекти на научното писане на английски език. Сравнителният анализ и дадените автентични примери, свидетелстват, че авторката се стреми да обхване характеристиката, факторите и критериите, определящи научната статия като съвременна форма на писмена комуникация в областта на медицината, с което се очертава като уникално, важно и полезно изследване за голяма група от млади учени и изследователи.

Днес, през XXI век, публикациите в сферата на медицината на чужд език придобиват все по-голяма значимост както за индивидуалното развитие на учените, така и за институционалния авторитет на тяхната академична структура. Всички сериозни научни издания постоянно повишават изискванията си за отпечатване не само относно постигнатите резултати в изследването, но и спрямо информационната структура, подходящия език и стил на научната статия по медицина. Обхватът на анализирания материал - 250 публикации в професионални списания с импакт фактор, както и обобщението на специфични техники, стратегии и лексико-граматични средства в областта на специализирания английски език за медицински цели гарантират приносния характер на монографията и могат да послужат като модел за научно писане.

В духа на модерната прагматична лингвистика авторката избира за обект на изследването си актуалната проблематика на информиране на научната общност с индивидуалните открития, разработки и постижения на съвременните учени и по-точно минижанровете „научна статия“ и „резюме на статия“ на английски език в традиционен и дигитален вариант. Това са най-използваните форми за публикуване на резултатите, чрез които учените стават известни в своята сфера, поради което писменият текст трябва да отговаря на строго установени стандарти за научно писане на английски език. Най-популярните издания налагат толкова строги изисквания и така настояват за нови и нови редакции, че обикновено неопитните автори се отчайват и накрая се отказват. Всеки български учен преминава през колебания и съмнения при писането и редактирането на научен текст на английски език. В медицинската област обаче публикуването на английски език е придобило императивен характер и така се стига до нуждата от задължително справяне с езиковите проблеми. „Лесното“ решение чрез буквално имитиране на конкретен пример затруднява много повече, отколкото принципното изясняване и индивидуалното овладяване на структурните и езиковите особености при научното писане на английски език. Точно тези проблеми изследва и анализира авторката въз основа на опита си като преподавател по английски език за академични цели в докторантското училище към Медицинския университет – Варна.

Д-р Дойкова подхожда отговорно към подбора на анализирания материал - корпусът съдържа оригинални електронни научни статии с представителен характер в областта на медицината, публикувани в периода 2011 – 2017 г. Типичните ключови думи и синтактични структури в английския език за медицински цели са изведени с помощта на софтуеърната конкорданс програма WordSmith. Методологията на изследването съчетава лексикалния анализ с теоретичните постановки на съвременната текстолингвистика. За първи път в България се прави корпуснобазиран жанров анализ на медицинския английски език и се систематизират езиковите особености за установяване на моделите при създаване на научна статия с оглед на действащите международни стандарти.

В първа глава (15-31 стр.) са представени структурните елементи на научната статия: резюме, увод, методи, резултати, обсъждане, заключение и тяхната реторическа функция. Специфичните граматични и лексикални средства, които ги характеризират, са систематизирани и описани като стилно-езикови особености в края на всяка част. Езиковите средства в изследването са наблюдавани чрез емпирични индикатори, които установяват спецификата на медицинския научен език и са ориентирани към извеждане на модели за научно писане. Комплексната интерпретация и анализът на разглежданите аспекти в настоящото изследване обозначават промените в научния език на медицината през последните 7 години и показва взаимовръзката между нормативната употреба на специализирания английски език и жанра на научната статия по медицина.

Изключително интересен и полезен е представеният във втора глава (31-118 стр.) специфичен за тази област структурен модел на научната статия и неговите характерни лексикални, граматични и синтактични параметри. Използвани са различни методи като подбор на примерите с оглед на жанрова и тематична характеристика; идентифициране на езиковите променливи и техните варианти; обработка на числените данни и интерпретиране на резултатите. Илюстрираните теоретични постановки имат висока степен на практическа приложимост и могат да служат като ценен справочник при написването, оформянето и редактирането на научни статии по медицина на английски език с високо качество. Оригиначните примери от добри практики разкриват възможности за оптимизиране на академичните публикации на английски език на българските автори.

От голяма важност за учените медици са систематизираните конкретни препоръки в третата глава “Език и стил на научната публикация“ (118-165 стр.). Придобиването на тези специфични езикови компетенции ще допринесе за оптимизирането на дизайна и ще удовлетвори и най-взискателните редактори на научни медицински издания. Спазването на строго установените критерии на правописни и пунктуационни правила при окончателното представяне на една научна публикация на английски език, съобразяването с общоприетите съкращения и абревиатури, адекватната употреба на главни букви, на символи и числа днес не е въпрос за личен избор и образователен ценз, а доказателство за необходимата в медицинския дискурс висока научна компетентност и езикова култура.

Изследването предлага по-добро разбиране на процеса по създаване на писмени научни текстове по медицина с оглед на действащите международни стандарти като стремежът е да

се открие значимостта на всеки от компонентите в научния дискурс за качеството на писмения научен текст. Приложенията към книгата представят конкретните резултати от изследването и високочестотните лексикални единици, необходими при изграждане на медицински текстове на английски език.

Научната и научноприложната стойност на монографията се изразява в описанието, систематизирането и илюстрирането на научните и езиковите норми в съвременното публикуване на английски език на авторските постижения в областта на медицината. За младите учени ще бъдат полезни и представените стандарти за цитиране и съставяне на библиография, примерите за добри практики при оформяне на заглавие, абзаци и изречения, както и на цялостния дизайн на текста.

Монографията отговаря на изискванията за хабилитационен труд както по съдържание и обем, така и по значение и практическа приложимост в обучението и самообучението на медицинските специалисти за ефикасен и интелигентен обмен на научни постижения чрез модерно написани статии.

◆ Подобна е проблематиката и използваният научен подход от авторката за установяване на преводна еквивалентност в езиковата двойка български – английски език. Други 10 публикации в областта на *съпоставителното езикознание и терминология* (трудове IV.3, IV.5, IV.6, IV.7, IV.14, IV.15, IV.17, IV.18, V.1, V.7) д-р Дойкова допълва и обогатява изследванията в областта на езиковата асиметрия и разширява практическото ѝ приложение в специализираното чуждоезиково обучение и превод. Детайлно са изследвани, описани и систематизирани типологично маркираните елементи като неустойчиви структури в английския език за професионални цели. Изясняването на тази комплексна проблематика представя конвенционалната употреба и стилистичните похвати в специализирания език от гледна точка на приложната лингвистика. Изследванията са насочени към описанието на цялостната структурна рамка и количествените параметри на научния текст като дължина, четивност и лексикална наситеност на изреченията и параграфите в съответствие със съвременните тенденции в академичната комуникация. За първи път са анализирани видовете заглавия и резюмета в публикации на българските автори в съпоставка с международно приетите стандарти и са направени препоръки с практико-приложен характер. Определен приносен характер имат изследванията върху взаимодействието на езиковите структури във високия интердисциплинарен регистър на устната и писмената комуникация за професионални цели и динамичните процеси на промяна, адаптация и разширяване на лексикалното и терминологично богатство на българския език под влияние на английския. Изследванията върху *медицинската лексика, фразеология и терминология* допълват и обогатяват теоретичните и приложни разработки по българска лексикология. Анализирани са мотивационните принципи в съвременното словотворчество и словообразователната динамика при англицизмите, които постепенно се превръщат в норма в българския език. (IV.15, IV.17, V.2, V.3, V.4, V.6, V.7, V.8, V.10, V.11, VI.1, VI.2, VI.3).

◆ *Специализираният английски език* е детайлно разгледан в 11 пълнотекстови публикации (трудове IV.3, IV.7, IV.10, IV.12, IV.14, IV.15, IV.17, IV.18, V.1, V.5, V.6), представени от кандидатката за участие в конкурса. Терминологичният анализ, описанието и систематизирането на съвременните езикови средства в научния текст по медицина на английски език е базиран на автентичен корпус, което прави изводите значими и надеждни. Направените точни наблюдения върху родноезиковия пренос и свързаните с това езикови грешки на английски допринасят за оптимизиране на обучението по специализиран английски и за улесняване на учебния процес. С оглед на текстовата лингвистика се обръща основно внимание на свързаността на текста, неговите кохезионни характеристики и количествените параметри на медицинския текст. От социолингвистична перспектива е изследвана академичната презентация на английски език и вербалните и невербалните стратегии, прилагани в медицинската практика. Описани са съвременните тенденции в езика на електронните публикации и функционирането на медицинската терминология в устната и писмената комуникация за професионални цели. Приносен момент в тези изследвания на д-р Дойкова е описанието на междинния език и отрицателния пренос като двупосочно явление.

◆ Разнообразната и малко изследвана тема за *академичния медицински дискурс* доминира в други 12 статии, публикувани в международни издания. Изследването на медицинската терминология е естествен и логичен научен кръг на интереси за д-р Дойкова като лингвист и преподавател в медицинска академична институция. Чрез извличане и класификация на професионално маркираната лексика, фразеология и терминология в научния текст по медицина се обезпечава адекватно представяне на честотната терминология по конкретни теми, области и ситуации. Системно и целенасочено като обект на научното изследване е изследван проблемът за терминологичните колокации като предпочитано научно направление, за което свидетелстват проучените различни аспекти на медицинския английски език (трудове IV.7, IV.13, IV.15, IV.17, IV.18, V.2, V.3, V.4, V.6, V.8, V.11, VI.3). За първи път е анализиран не само терминологичния и лексико-синтактичния характер на английския език при писането на здравни теми от българите, но е обърнато внимание и на специфичните фактори (медицинска специалност, научно издание, критерии, условия и др.). Личен принос на авторката са посочените добри практики, които могат да се използват като препоръки за подобряване и усъвършенстване на професионална научна комуникация, което досега не е поставяно във фокуса на медицинското образование. Като специфичен принос трябва да се посочи детайлното изследване на факторите и критериите за индивидуално презентиране на медицинска тема като специфично умение за подготвена или спонтанна речева изява на чужд език.

◆ Друго научно направление с голям обхват анализира сериозно и задълбочено проблемите за *съвременното обучение по общ български език като чужд за общи и академични цели в 8 публикации и 1 учебник*. Авторката застъпва идеята за комуникативно представяне на езика без излишно теоретизиране и граматикализиране. Продуктивното овладяване на българския като чужд език чрез индивидуални комуникативни постижения е

обект на последователен интерес и задълбочени разработки както в специални статии (трудове III.3, III.4, III.5, III.6, IV.8, IV.9, IV.11, IV.16) така и в отделни глави от учебник в авторски колектив (трудове III.3, 4, 5, 6). Определен приносен характер имат създадените и апробирани комуникативни задачи за постигане на успешен речев акт в устна форма. Значителна част от изследванията на И. Дойкова са насочени към теорията и практиката на обучението по български език като чужд чрез английски език. Новаторско постижение представлява участието в създадената с колектив модерна видеосистема с книжно приложение от 250 стр., формат А4 за обучение “Аз уча в България. Видеокурс Български език като чужд за англезично обучение. Ниво А1-А2” (с превод на английски език) за периода 2017-2018 г. Авторското участие на И. Дойкова обхваща създаването на учебно съдържание по две теми с четири подтеми (общо 56 страници А4), както и цялостната редакция на английската част и двуезичния речник към системата. Личният принос на автора обхваща полезни комуникативни задачи по теми от ежедневието на чуждестранните студенти за продуктивно овладяване на умения четене, слушане, говорене и писане по български език като чужд.

♦ *Изследването на различни форми на електронно обучение и на дидактико-методическите аспекти на използването му в обучението по английски език за медицински цели* е важен приносен момент в работата на кандидатката. Д-р Дойкова работи активно в областта на съвременните електронни ресурси за академични цели: за първи път е изработена оригинална тестова система от авторски тестове за проверка на уменията слушане и четене за II курс дентална медицина по английски и I курс медицина по български език за англезично обучение. Тя изследва и анализира съвременните явления, свързани със спецификата на чуждия език в епохата на модерните технологии в началото на XXI век и използва новите идеи за адекватно представяне на комуникативния подход (трудове III.3, 4, 5, 6, IV.1). Съществената промяна при преподаването и оценяването на постиженията по английски (и български) език като чужд в електронна среда налага разработване на нови методически принципи и дидактични подходи, приложени от Илина Дойкова в новите тестове за електронната среда в платформата Blackboard на Медицинския университет (трудове IV.8, IV.9, IV.11). Личният принос обхваща изработване на атрактивни учебни материали: 14 филма по авторски сценарии и 18 авторски аудиозаписа в радио Варна. Като специфичен принос, важен за модерното академично образование, се откроява разработването и приложението на три основни вида тестове за *оценяване на комуникативната компетентност по английски език за медицински цели* (междинен, финален и входен) и техните електронни варианти, които са съобразени с най-новите стандарти в обучението по специализиран английски език. Разнообразните типове задачи са базирани на автентични текстове и са апробирани в системата Blackboard през 2016 и 2017 г. Те са класифицирани като отворена система, която позволява разширяване, допълване и оптимизиране в зависимост от целите на езиковия тест. Установени са специфичните силни и слаби страни на използваните тестови модели в съответствие с критериите за лексико-граматичен подбор, структура и тестов формат на оценяването в електронна среда. В съответствие с унифицираната тестова програма и

основните теоретико-приложни принципи за тестова проверка на комуникативната компетентност по чужд език са разработени и апробирани тестове по английски език, приложими в кандидатстудентските кампании на Колеж по туризъм и Медицински университет – Варна, както и при семестриалните изпити на студенти II курс от специалности „Медицина“ и „Дентална медицина“ (III-1, IV-11, IV-12, V-9). Модерната електронна среда позволява обективно, лесно и бързо оценяване и има мултиплициращ ефект, което повишава достойнствата на дидактичните продукти на д-р Дойкова.

◆ Академичната длъжност „доцент“ изисква популярност и научен авторитет, което в научните среди се доказва чрез импакт фактор и цитатност. Д-р И. Дойкова представя доказателства за значителен импакт фактор – 10,398, което за автор, публикуващ в сферата на езикознанието, е едно сериозно постижение. Публикациите на И. Дойкова в научни списания с импакт ранг са седем броя: IV-15 (SJIF 3.363); V-5 (GIF 1.023); V-6 (GIF 1.023); V-7 (GIF 1.023); V-8 (GIF 1.322); V-9 (GIF 1.322); V-10 (GIF 1.322), а има и 3 документиращи цитирания.

2.2.Б. Научно-приложна дейност

С полезен опит и специфичен принос на д-р Дойкова, важен за съвременното академично развитие, се откроява участието ѝ в изпълнението на 3 големи проекта за чуждоезиково обучение от 2009 до 2014 г. по проект по Национална програма „Роден език и култура зад граница“ към МОН, бенефициент *Bulgarische Schule in Hamburg, e.V.*

2.2.В. Преподавателска дейност

Като редовен и хоноруван преподавател д-р И. Дойкова има стаж от 16 години, от които последните 3 като преподавател в МУ „Проф. д-р П. Стоянов“. Тя е автор, лектор и екзаминатор в бакалавърските и магистърските програми във факултетите по медицина, дентална медицина и обществено здравеопазване на университета. Д-р Дойкова е с пълна учебна натовареност от 580 до 700 ч годишен хорариум. За периода 2015-2018 г. с активното ѝ участие са разработени, апробирани и функциониращи в системата на академичното образование в Медицинския университет - Варна, 3 нови и актуализирани учебни програми и лекционни курсове. Разнообразието и обхватът на водените от нея курсове доказва академичния ѝ потенциал. Допълнителен атестат за академичния ѝ авторитет е воденето на лекционен курс по английски език за научни цели в докторантското училище към МУ.

3. Лични впечатления

Познавам Илиана Дойкова от 3 години като старателен и съвестен преподавател, като безотказен редактор и консултант по английски език, ентузиазизиран организатор при подготовката на научни форуми и надежден сътрудник на всички академични звена. В съвместните ни научни изяви и в работата ни в департамента винаги поддържа високи академични стандарти и заслужено печели уважение на колеги и студенти. Тя се отличава със

своята акуратност и прецизност във всяко едно събитие. Колегиалността и толерантността ѝ създават положителна атмосфера в напрегнатото академично ежедневиe и са изключително значими и полезни за високия авторитет на езиковото обучение в нашите академични среди.

4. Заключение

Ст. преп. **Илина Цветанова Дойкова**, д.ф. е компетентен англицист със солидна научна подготовка, реални постижения в областта на обучението по английски и български език като чужд за академични и медицински цели и лоялен член на академичната общност. Нейните изследвания, публикациите и експертната ѝ работа са навременни, необходими и полезни за Медицинския университет във Варна.

Обемът и качеството на научната ѝ продукция, 18-годишният ѝ преподавателски стаж и академичната ѝ ангажираност във всички дейности на МУ съответстват напълно на изискванията на Закона за академичното развитие в РБ, на Правилника на неговото приложение, на вътрешните правилници за дейността, за развитието на академичния състав и за учебната дейност в МУ – Варна.

Това ми дава пълно основание да препоръчам на уважаемото Научно жури, както и на АС на МУ, да избере **Илина Цветанова Дойкова**, д.ф. на академична длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология, специалност „Английски език“ (английски език за медицински цели).

12.ІІІ.2018 г. Автор на рецензията: проф. Виолетка Горанова Тачева, д.ф.

Проф. Виолетка Тачева, д.ф.